

Свірко С.В.
Державний університет «Житомирська політехніка»
м.Житомир

Власюк Т.О.
Державний університет «Житомирська політехніка»
м.Житомир

Тростенюк Т.М.
Державний університет «Житомирська політехніка»
м.Житомир

Більшицька К.М.
Державний університет «Житомирська політехніка»
м.Житомир

БЮДЖЕТНА БЕЗПЕКА У ПОВОЄННІЙ РОЗБУДОВІ УКРАЇНИ

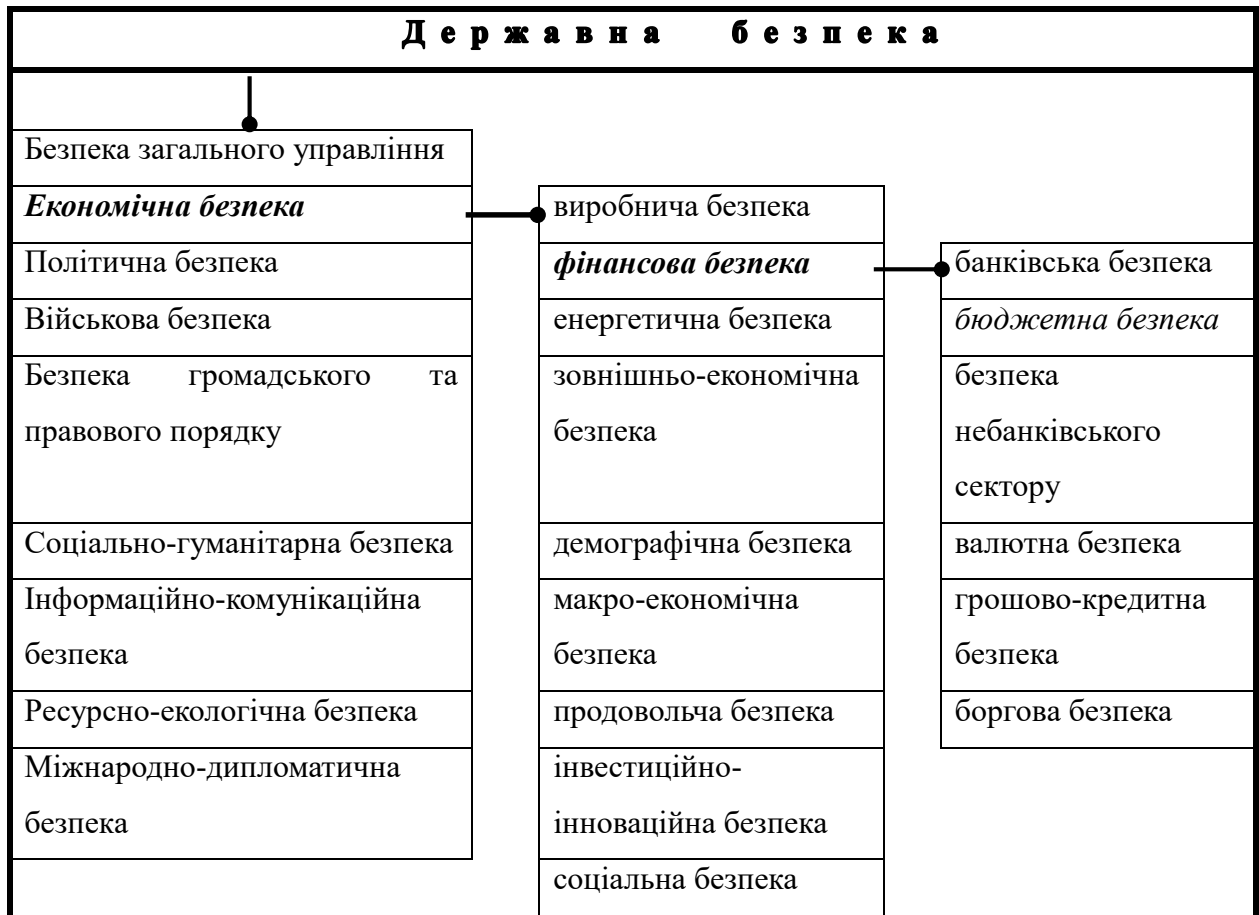
Військова агресія проти України призвела до значних втрат всіх видів ресурсів нашої країни як в часі, так і просторі. Наслідки таких фатальних для нашої країни подій будуть відлунювати в усіх сферах життя нашої держави ще довгий час. Втім, є сфери суспільного життя, які слід визнати визначальними щодо розвитку будь-якого державного утворення в цілому, оскільки без досягнення необхідного рівня в такій сфері, неможливим є розбудова або відновлення всіх інших сфер; в даному разі йдеться про бюджетну безпеку країни.

Під бюджетною безпекою слід розуміти такий стан фінансової захищеності сектору загального державного управління, що характеризується платоспроможністю та фінансовою стійкістю держави, як економічного суб'єкту, що надає можливість інституціональним одиницям вказаного сектору реалізовувати повноваження на виконання функцій держави максимально результативно та ефективно в умовах мінливого середовища, зовнішніх та внутрішніх загроз [1].

В контексті нормативно закріпленої структурованості власне державної безпеки, бюджетна безпека обіймає таку субпідрядну позицію (рис.1) [2]. Варто зазначити, що більш глибоке дослідження і аналіз всієї сукупності складових державної безпеки в контексті об'єктної уваги державного управління дають можливість зробити висновок про первинність бюджетної безпеки серед інших

видів державної безпеки загалом. При цьому аргументацією на користь правомірності та логічності останнього виступає той факт, що державна безпека загалом, як відповідний стан захищеності інтересів держави, досягається завдяки зусиллям власне цієї держави, які трансформуються у відповідний вид діяльності.

Така діяльність здійснюється відповідно в межах виконання державних функцій, а отже повністю фінансово забезпечуються з державного бюджету (ст. 87 Бюджетного кодексу України), який, в свою чергу, як зазначає фінансова наука, виступає основною складовою державних фінансів. Таким чином, відсутність бюджетної безпеки, в традиційному її розумінні, унеможливорює досягнення державної безпеки загалом та всіх її складових зокрема. На підтвердження авторської позиції зауважимо, що бюджет загалом “у фінансовій системі кожної країни одне з провідних місць належить бюджету держави. На відміну від інших сфер і ланок він охоплює все суспільство, кожну юридичну та фізичну особу. За ступенем свого впливу є основним фінансовим інститутом. З одного боку, бюджет є фінансовою базою для реалізації державою своїх функцій, а з другого - інструментом впливу на різні сторони суспільно-економічного життя. Це настільки важлива ланка фінансів, що уявити собі державу без бюджету просто неможливо.» [3, С.158]. Отже, бюджетна безпека, виступаючи елементом фінансової безпеки, субпідрядним елементом економічної безпеки, одночасно являє собою інструмент забезпечення досягнення державної безпеки у цілому та поелементно, що є логічним наслідком зазначеної ролі бюджету в суспільстві [4].

Рис. 1. Місце бюджетної безпеки в структурі державної безпеки

Слід зауважити, що згідно встановленої методики обрахунку бюджетної безпеки [2], за останні майже 15 років жодного разу рівень бюджетна безпеки не досяг оптимального рівня [5; 6]. Звичайно, в умовах військового стану показник бюджетної безпеки за останні два роки значно погіршився.

Нагадаймо, що згідно нормативно закріпленої методика розрахунку економічної безпеки передбачається виокремлення таких індикаторів бюджетної безпеки: показника частки дефіциту/ профіциту державного бюджету до ВВП; показник частки дефіциту/профіциту бюджетних та позабюджетних фондів сектору загального державного управління у ВВП; показник частки перерозподілу ВВП через зведений бюджет; показник відношення обсягу сукупних платежів з обслуговування та погашення державного боргу до доходів державного бюджету. Розрахункові показники свідчать про те, що для досягнення необхідного рівня бюджетної безпеки важливим є: скорочення дефіциту державного бюджету, дефіциту зведеного бюджету, дефіциту сектор загального державного управління, збільшення ВВП, доходів зведеного та

державного бюджету, скорочення суми платежів щодо обслуговування та погашення державного боргу.

Вирішенню вказаного завдання сприятиме:

- оптимізація мережі бюджетних установ (доведення мережі установ фактично наявному контингенту одержувачів послуг);
- посилення ефективності та результативності використання бюджетних коштів (у тому числі через повну автоматизацію облікового та контрольного процесів в межах бюджетного процесу загалом задля уникнення «людського» фактору);
- стимулювання прискореного відновлення економіки країни (у тому числі шляхом долучення інвестиційних ресурсів та підтримки вітчизняних високотехнологічних стартапів);

Найскоріше досягнення необхідного рівня бюджетної безпеки дозволить не тільки підняти на новий рівень всю сферу державного управління, соціально-культурну сферу тощо, а й забезпечити досягнення оптимального рівня державної безпеки в усіх її складових.

Список використаних джерел

1. Свірко С.В. Бюджетна безпека як ланцюговий елемент складових державної безпеки: державно-управлінські аспекти. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2021. №5. URL: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=2079> (дата звернення: 28.11.2023)

2. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України: Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29.10.2013 № 1277, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13> (дата звернення: 28.11.2023)

3. Ковбасюк Ю. В., Ващенко К. О., Сурмін Ю. П. Державна політика. К. : НАДУ, 2014. 448 с.

4. Євдокимов В.В, Свірко С.В., Супрунова І.В. Ідентифікація складових державної безпеки як об'єктів державного управління. *Державне управління:*

URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/12_2020/6.pdf (дата звернення: 28.11.2023)

5. Свірко С.В. Механізми державного управління бюджетною безпекою: монографія. Житомир: ТОВ «Видавничий дом «Бук-Друк»», 2021. 436 с.

6. Свірко С.В., Дика О.С., Дикий А.П., Тростенюк Т.М. Бюджетна безпека як динамічна детермінанта соціально-економічного розвитку України. Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії і практики. №6 (47).2022. с.280-293.